

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. R. Kok, Soest, Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Slidrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Hemelsgezindheid

„Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten, namelijk de Heere Jezus Christus.”

Filip. 3 : 20.

Paulus spreekt hier namens de gelovigen. Niet een ieder kan dat zeggen: Maar onze wandel is in de hemelen..... Het merendeel heeft z'n wandel op de aarde. Dat is zijn thuis. Daar gevoelt men zich ook thuis. Zij zijn van beneden. Zij kennen maar één geboorte, dat is hun natuurlijke geboorte. Doch de gelovigen kennen een tweede geboorte. Zij zijn naast hun natuurlijke geboorte ook van Boven geboren. daarom moeten zij ook wel leven op de aarde. Maar hun leven hebben zij toch niet op deze aarde. Daarom zijn zij op deze aarde „vreemdelingen”, doorreizigers, naar hun eigenlijke Vaderland, dat is de hemel.

Paulus leefde daar al in gedachten. Maar onze wandel is in de hemelen. Geen wonder, want daar was de Zaligmaker. Het woord Zaligmaker heeft in deze tekst een geweldige betekenis. Hij heeft immers de gelovigen zalig gemaakt, dat is: hen verlost van het hoogste kwaad en gebracht tot het hoogste goed. Wat waren die gelovigen, voor zij de Zaligmaker kenden, ongelukkig. Zij waren prooien van de vorst der duisternis. Die hield hen gevangen. Toen hun ogen daar voor open gingen, konden zij zichzelf niet helpen. Zij moesten geholpen worden. Nu dat heeft de Heere Jezus Christus gedaan. Hij heeft alles gedaan, om hen zalig te maken. En nu verkeert Hij in de hemel, om voor Zijn volk aldaar een plaats te bereiden. En daarna zou Hij wederkomen om de Zijnen thuis te halen. Paulus zegt: Wij verwachten Hem, wij zien uit naar Zijn wederkomst. Dan gaan wij ook naar huis. Dan zijn we eeuwig met de Brudegom verenigd. Dan zijn we eeuwig bij God. Dan zijn we eeuwig bij al degenen die ons lief zijn, dat is het volk van God. Dan zijn we voor goed verlost van de duivel, de wereld en ons boze bestaan. Dan is de zaligheid volkomen. Paulus kende een blij vooruitzicht, dat hem streelde. Daarom: Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker, namelijk de Heere Jezus Christus verwachten.

Geliefde lezer, geldt dit ook van u en van mij? Waar hebben wij onze wandel? Waar verkeren wij met onze gedachten? Waar gevoelen wij ons thuis? Zijn wij hemelsgezind? Bedenken wij de dingen die Boven zijn, waar Christus is, en niet die op de aarde zijn? Of, gevoelen wij ons nog thuis, hier op dit benedenrond? Zitten wij met al de vezelen van ons bestaan nog aan de wereld verbonden? Dan is dat geen best teken. Er staat in de bijbel: Waar uw schat is, aldaar zal ook uw hart zijn. Als we nu met ons hart op de aarde verkeren, dan staat het te vrezen, dat onze schat op aarde is. En alles wat van de aarde is, moeten we in het uur van onze dood achterlaten. En als we dan de Zaligmaker niet hebben leren kennen, dan is het voor eeuwig omkomen.

Misschien zegt iemand: Ik heb betere tijden gekend. Toen was de hele wereld mij geen cent waard. Toen leefde ik met mijn hart in de hemel. Toen leefde ik in gemeenschap met

de Heere. Toen was Hij mij boven alles dierbaar. Toen heb ik het ook wel eens uitgeroepen: Kom Heere Jezus, verlos mij volkomen, haal mij thuis. Mijn hart verlangt naar U, mijn ziel dorst naar U! Ik ben het op deze aarde zo moe. Ik ben het zondigen zo moe. God des levens, ach wanneer; zal ik naderen voor Uw ogen, in Uw Huis, Uw Naam verhogen?

En „wandelt” u daar nu niet meer? Dan bent u van het pad af. Dat komt nog al eens voor. Ja, dat is dé kwaal van de Kerk in deze tijd. Men is zo aardsgezind en zo weinig hemels gezind. De wijze maagden liggen met de dwazen te slapen. Er is schier geen onderscheid tussen dien die God dient en dien die Hem niet dient.

Hoe moest dit mij en u, die verstand van zaken heeft, het aangezicht met schaamte bedekt doen hebben, omdat de liefde op zo'n laag pitje staat. Want dat is de oorzaak van alle ellende. Leefde men meer van uit de borgverdiensten van de Heere Jezus, Hij zou meer geëerd en gediend worden. Er zou ook meer naar Hem verlangd worden. Het is geestelijk onnatuurlijk als men het zo lang en gemakkelijk buiten de Heere kan stellen. Niemand kan hier iemand de schuld geven, of het zou alleen zichzelf moeten zijn.

Nochtans moet de Heere er zelf aan te pas komen, om ons los te maken, van alles waaraan we nu zo verbonden zijn boven mate. Hoe is daartoe nodig de doorwaaiing van de Hof des Heeren met de wind des Geestes, opdat de Kerk-hof geen kerkhof wordt. Opdat het persoonlijke geestelijke leven niet smakeloos en reukeloos wordt. Want dat is niet tot eer des Heeren en tot welzijn van de ziel. Daarom: Ontwaak Noordenwind, en kom, gij Zuidenwind; doorwaai mijnen hof, dat zijn specerijen uitvloeien. O, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwame en ate Zijn edele vruchten.

Ds. H.C. v.d. Ent.

DE DORDTSE LEERREGELS

Les 61.

HOOFDSTUK V.

Artikel I.

We lezen: „Die God naar Zijn voornemen tot de gemeenschap van Zijn Zoon, onze Heere Jezus Christus, roept en door de Heilige Geest wederbaart, die verlost Hij wel van de heerschappij en slavernij der zonde, doch Hij verlost hen in dit leven niet ganselijk van het vlees en het lichaam der zonde.”

Zo ligt onze bescheiden behandeling van de eerste vier hoofdstukken van de Dordtse Leerregels achter ons.

Ongetwijfeld zullen er punten zijn, die **niet** zijn besproken. We hebben getracht verschillende voornaamste zaken onder de ogen te zien en zo mogelijk te verduidelijken en getracht, die bevindelijker wijs te verklaren. Daarbij hebben we gewezen op de Remonstrantse dwalingen. Het lijkt ons niet overbodig, deze nog eens in het kort weer te geven en nog eens te benadrukken, met hoeveel Geesteslicht onze vaders zijn bedeed geweest, om die dwalingen te onderscheppen.

We noemen ze als volgt:

- De erfzonde is niet genoegzaam, om het ganse menselijk geslacht te verdoemen.
- De erfzonde verdient dan ook geen straf;

Van de administratie

Aan giften mochten we in totaal weer f 202,50 ontvangen. We mogen hieruit de liefde voor ons blad proeven, maar mocht het bovenal zijn uit liefde tot de Heere en Zijn dienst, want dat is toch het belangrijkste. Het zou groot zijn als de uitgave van ons blad daartoe een middel mocht zijn. Ook werden weer 4 nieuwe abonnees opgegeven, waarvan 2 door ds. B. Voor alles heel hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720 - 74202, giro 704350.

A.B.

Van de Redactie

1. Als dit nummer verschijnt hoop ik bij mijn kinderen in Canada te zijn. Ik heb nog zoveel mogelijk gezorgd voor de kopij voor het volgende nummer, dat D.V. donderdag 20 augustus a.s. zal verschijnen. Aan mogelijke adverteerders wordt verzocht in de komende weken geen advertenties naar mijn adres te zenden, maar naar de administratie. Br. Beukers zal er dan voor zorgen, dat ze in het volgende nummer worden opgenomen.

2. Voor de school van Dundas en Hamilton ontving ik per giro een gift van f 50,— van mw. B.v.d.H. Een gift van f 100,— werd mij ter hand gesteld. Het is mij bekend dat nog een en ander op komst is. Dat hoop ik later te verantwoorden. Voor alles heel hartelijk dank.

B.

- De **wil** van de mens is nooit verdorven geweest;
- De natuurlijke mens kan wél honger naar de gerechtigheid;
- De natuurlijke mens kan door het licht der natuur de zaligmakende genade bekomen;
- Dat Christus voor allen mensen gestorven is;
- Het **geloof** is een daad van de mens;
- De bekering geschiedt door **zachte aanrading**, welke genoegzaam is tot bekering;
- De wedergeboorte kan de mens weerstaan en geschiedt door de wil van de mens, welke **vrij** is;
- De **genade** is slechts van Godswege „helpende” genade.

En nu enkele voornaamste zaken uit artikel I van Hoofdstuk V, handelend over de VOLHARDING DER HEILIGEN.

Het betreft dus de VOLHARDING in het geloofsleven van Gods kinderen, die hier „heiligen” genoemd worden, zoals ook de apostel spreekt van „geroepen heiligen” in Rom. 1 : 7. Dat wil niet zeggen, dat Gods kinderen zonder zonde zijn, maar dat zij deel hebben gekregen aan de „heiligheid” van Christus.

Welnu, de volharding betreft dus het geloofsleven, het werk der genade in hen bij de wedergeboorte, zoals we lezen in artikel I en waarover de „Leerregels” reeds eerder gehandeld hebben.

Ten opzichte van de verwoesting van Jeruzalem en van de voleinding der wereld sprak Jezus: „Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.” Het gaat dus over „volharding” aangaande het werk der genade, dat in de wedergeboorte een aanvang neemt. Artikel I herinnert aan 's Heeren krachtdadige roeping en aan de wederge-

boorte door de Heilige Geest, waarover onze Dordtse Leerregels in het vorige hoofdstuk reeds behandeld hebben. „Volharden tot het einde”.

Ja, dat is noodzakelijk ook betreffende het „dagelijks werk”, dat wij hebben te verichten om ons dagelijks brood. Daartoe is 't noodzakelijk serieus te zijn en zorgvuldig om vol te houden en het niet om een kleinigheid op te geven. Je hebt ook mensen, van wie wel eens gezegd wordt: dat is iemand van „12 ambachten en 13 ongelukken.”

In godsdienstig opzicht gaat het zoveel te meer om te volharden. Daarop wijst Lukas in zijn „Handelingen der Apostelen”; o.a. in Handel. 2 : 42: „Zij waren volhardende in de leer der Apostelen.” En in vers 46: „Dagelijks eendrachtiglijk in de tempel volhardende.”

Zo ook de apostel in Romeinen 12 : 12: „Volhardt in het gebed”. En in Tim. 4 : 16: „Hebt acht op uzelf en op de leer, volhard in deze.”

Welnu, op „volharden” komt het aan in het geloofsleven van Gods kinderen. Dat leert ons Gods Woord duidelijk. En dat bewerkt ook de Heilige Geest. Maar de Remonstranten leren, dat de gelovige ZICHZELF tot volharden kan brengen, namelijk door zijn best ertoe te doen. Dan is dus het volharden alleen een daad van de mens zelf, afhankelijk van het believen van de mens.

Vandaar, dat de Remonstranten dan ook stellen, dat er kan zijn de mogelijkheid van afvallen van de genade. In artikel 3 komen onze Leerregels hierop terug.

Gevolg van deze dwaling der Remonstranten (de mogelijkheid van een afvallen van de genade) is, dat zij de volharding niet verklaren als een vrucht van Gods VERKIEZING, terwijl Gods Woord haar juist stelt als voorwerp van Gods verkiezende liefde! In Romeinen 8 : 30 schrijft de apostel: „En die Hij tevoren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt.”

Gods genade-werk ligt dus vast verankerd in de VERKIEZING Gods. Daarin ligt juist de troost voor Gods kinderen. Want zij kunnen zo bestreden worden en dan kan het zelf zo donker worden, dat zij met de begunadigden, in de ballingschap van Babel zuchtende, moeten klagen: „De Heere heeft mij verlaten en de Heere heeft mij vergeten.”

Maar dan bemoedigt de Heere Zijn Sion met het: „Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haar schoots? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten. Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd, uwe muren zijn steeds voor Mij.” (Jesaja 49 : 14-16) O, welk een vastheid en welk een trouwe Gods! Gegraveerd in Gods handpalmen. Zij kunnen er dus nooit uitgewist worden. En „Uwe muren zijn steeds vóór Mij”; maar die muren lagen toen in puin en alles was zo troosteloos! Zeker, maar toch zag de Heere de muren vóór Zich. Dat wil zeggen, Hij zag ze als herbouwd vóór Zich. Dat was juist de rijke vertroosting en..... verzekering te midden van alle beproevingen. Ook in verband met de gebreken en afdwalingen van Gods kinderen. Hierop komen onze „leerregels” in de verdere artikelen nader terug.

Alleen dit nog.

De „volharding” van Gods volk ligt derhalve ook vast in de bewaring Gods!

I Petr. 1 : 5a: „Die in de kracht Gods bewaard worden door het geloof tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in de laatste tijd.”

Een treffend voorbeeld van die bewaring zien we afgebeeld in de zeereis van Paulus naar Rome. Dwars door het geweld der baren in die vreselijke nacht van storm en angst mocht Paulus zijn heerlijk geloofsgetuigenis van behoudenis afleggen en aan het eind van zijn reisbeschrijving lezen we: „En alzo is het geschied, dat zij allen behouden aan land gekomen zijn.” Dat zal eens gelden van heel Gods uitverkoren Sion!

De volharding, de bewaring des Heeren, betreffende Zijn genade-werk, doet Gods kind wel eens in het geloof getuigen:

„Uw onbezweken trouw zal nooit hun val gedogen,
Maar Uw gerechtigheid hen naar Uw Woord verhogen!”

Is dat kostelijk werk der genade ook in u, gel. lezer(es), verheerlijkt? O, smeeke erom. dan

heeft er ook in beginsel plaats die onmisbare en rijke verlossing van de heerschappij en slavernij der zonde, waarover artikel I handelt.

Hierover nader D.V. in een volgende les.

Dr.

v.L.

Hoe was het?

„Hoe was het in de kerken, toen U ging preken?”. Op deze vraag ingaan wil ik graag doen. Echter moet ik zeggen, dat ik niet een totaal beeld kan geven, daar van een gemeente maar een vluchtige indruk werd gekregen. Tevens werd maar in een aantal gemeenten gesproken. Door deze vraag nu, kwam weer het begin duidelijk voor de aandacht te staan. Begin juli 1952 werd preekconsent verleend. Dit is een heel gebeuren in het leven. Na een aantal jaren het contact gaan kennen met de gemeente en dat op een geheel andere manier dan tot hiertoe het geval was. Het was elke zondag met de gemeente samenkomen onder de verkondiging van het Woord en nu zelf geroepen om te voorgaan. Ik zie me nog gaan 's zaterdagsavonds op weg naar gemeente X. Vooraf werd bekeken hoe er gereisd moest worden en doorgegeven hoe laat de tijd van aankomst was. Niet één student had toen een auto, dus de reis werd gedaan per bus of per trein. Trouwens het merendeel van de predikanten had toen ook nog geen auto. Vandaar dat op de reis er nog weleens contact was met deze of gene predikant. Dat contact was soms zeer goed. Op de zondag werd vanzelf niet gereisd. Dit was ook verboden! En terecht! Van zaterdag tot maandag was men op zijn logeeraadres. In vele gevallen logeerde men bij een kerkeraadslid. In het begin in de studententijd en daarna in de kandidaatsperiode was het op zich al een hele belevenis te gaan van de ene streek naar de andere. De meeste plaatsen waar geproponeerd werd, waren onbekend. Iedere zaterdag kwam weer de vraag naar boven: „waar moet ik nu logeren en hoe zal het zijn?” Toch waren dit niet de belangrijkste vragen. Tot de belangrijkste behoorde: „hoe zal het gaan?” In de bus, in de trein en op weg naar de preekstoel werden er wat schietgebeden opgezonden. De Heere beschaamde niet. De Heere hielp. De Heere hielp door. De Heere hield vast. Want het opzien tegen het werk, de grote verantwoordelijkheid en eigen onbekwaamheid deden weleens grijpen naar de koffer, met de bedoeling om maar weg te gaan. De Heere hield getrouw Zijn Woord en dat onder alle omstandigheden. Hij maakte Zijn belofte waar. Er was ook blijdschap, vreugde in het voorgaan. Iets van wat oudere predikanten zeiden, werd gekend n.l. vrijmoedigheid in het spreken, hartelijke liefde tot oud en jong en opening in het gebed. Dit te kennen, te bemerken is een wonder, want ook daarin bevestigt de Heere de roeping tot het ambt. Die bevestiging is nodig, die bevestiging wordt gezocht. Want wie werkelijk door de Heere geroepen is, kent de uren van beproeving, van zelfonderzoek. Men is bevreesd voor het staan in het ambt, zonder Gods wil. Een overleden predikant, voor wie ik veel respect had, zei nog wel eens: „wie niet door God geroepen is, heeft geen pleitgrond. Kan over de roeping niet met de Heere spreken. Kan de Heere niet op de roeping wijzen.” Op de zondagavonden in de diverse gemeenten waren er altijd gesprekken. Soms al op de zaterdagavond. Verschillende kerkeraadsliden en gemeentelieden kwamen op bezoek. De gesprekken gingen dan niet over kerken of dominees, maar over het gehoorde, over eigen zielservaringen. Hoe goed dat samenzijn. Aan verschillende avonden, aan menig gesprek denk ik nog met genoegen terug. Wat gaf de Heere soms niet rijk en ruim te spreken van het soevereine genadewerk Gods in Christus. Je kreeg als student nog wat onderwijs mee. Nuttig voor je eigen leven en je a.s. ambtelijk werk. Wat waren er ook onder de kerkeraadsliden personen, die uit de geloofsoefeningen en ambtelijke ervaringen konden spreken. Wat was er soms een fijn aanvoelen. Verschillende keren heb ik dat bemerkt en ondervonden. In bepaalde gemeenten waren moeilijkheden, maar toch niet zo die toespitsing van nu. Er was geen onenigheid over de orde van dienst. De orde van toen was over de hele linie der kerk gelijk. Er werd niet ritmisch gezongen. Er was geen nieuwe vertaling. Er was geen

nieuwe berijming. Praktisch in elke gemeente waren alle gemeentelieden keurig gekleed. De gezangenkwesie leefde niet. Er was stijl. Vrouwen en meisjes hadden een hoed op. De beide diensten waren gevulde diensten. Men kwam twee keer naar de kerk. In beide diensten werden niet alleen ouderen, maar ook jongeren gezien. Op de tweede feestdagen was er ook dienst en was er een behoorlijke opkomst. Er zou van het begin nog meer gezegd kunnen worden, maar ik wil het hierbij laten. Gode zij dank is het gelukkig op verschillende plaatsen nog zoals toen en daar ben ik blij om. Zeker weet ik, dat vorm zonder wezen niets is. Het opgaan in en het prat gaan op de vorm, heeft geen waarde voor de Heere. Hij kan dan zeggen: „Gij hebt de naam dat ge leeft, maar ge zijt dood. Gij hebt geen ding gebrek, maar gij weet niet, dat gij zijt ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt.” Maar dit staat vast: er is geen wezen zonder vorm. Onze overleden predikanten zeiden regelmatig: „waar men bij en uitleeft, wordt gehoord in gepraat, wordt gezien in gewaad, in de daad.” Dit is m.i. ook vandaag nog iets van het christelijke levenspatroon. Dit hoort erbij. Dit heeft niets te maken met traditionalisme. Wat de prediking betreft in die tijd, was er genuanceerdheid. De scherpe tegenstellingen van nu, waren er nog niet. Zeker werd de bevindelijke prediking al aardig onder de loup genomen. In de gesprekken was ook dit merkbaar. Men was bang voor een ziekelijk christendom. In de gesprekken werd duidelijk gemaakt, dat door een schriftuurlijk-bevindelijke prediking men juist krijgt een gezond christendom. Een christendom door Gods Geest geleerd en geleid. In de veranderde wereld, waarin wij leven, moet dezelfde boodschap van het verleden gebracht worden, want Gods Woord is niet tijdgebonden, echter wel tijdgericht. Die tijdgerichtheid mag beslist in de prediking niet ontbreken. Ook mag er geen verschuiving in de prediking komen, want daardoor ontstaat een verzwakte prediking, een gedevalueerde prediking. Er moet zijn, bijzonder vandaag, en laten we er toch steeds om bidden: verdieping in de prediking. Nog meer theologisch, christologisch, pneumatologisch. Die prediking leidt m.i. tot zegen van oud en jong. Tot zegen voor hart, leven en de samenleving. We worden dan ook toegerust om ons defensief of offensief op te stellen in onze boze tijd.

M.C. Tanis.

Ontmoetingsdag te Kampen

De 29e augustus nadert. Dan hopen we D.V. onze 22e ontmoetingsdag van vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand te houden en wel te Kampen in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente aan de 2e Ebbingestraat.

Het programma luidt als volgt:

Morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur:

opening: Ds. G. Blom

spreker: Ds. H.C. van der Ent

slotwoord: Ds. A. Baars

PAUZE

Middagsamenkomst, aanvang 2 uur:

opening: Ds. P. Beekhuis

spreker: Ds. P. van Zonneveld

slotwoord: Ds. M. Vlietstra

Dit was uiteraard al bekend, maar het is goed er weer even aan herinnerd te worden. Dat kan voor sommigen die nog in dubio staan of ze zullen gaan een duwtje in de rug zijn om te besluiten die dag naar Kampen te gaan, natuurlijk bij leven en welzijn.

Onder de zegen des Heeren kan het een goede dag worden, waarop ouderen en jongeren elkaar in Gods gunst mogen ontmoeten.

Er zal weer gratis koffie en frisdrank zijn. Er zal een boekentafel zijn, zodat liefhebbers daar in de pauze en buiten de samenkomsten om hun inkopen kunnen doen. Naar we hopen zijn dan ook de boeken van Ds. Van der Ent en Ds. Sneep te verkrijgen.

B.

Boeken

Er komt schot in de uitgave van de boeken van de predikanten Van der Ent en Sneep. U kunt daarvan lezen in de advertentie in dit blad.

De uitgave is nu in handen van uitgeverij Kool te Veenendaal. Deze zet alles op alles om

de verschijning zo spoedig mogelijk te doen plaats vinden. We zullen trachten - aldus de uitgever zelf - , al is het kort dag, de uitgave met de ontmoetingsdag te laten verschijnen. We hadden al onze planning gemaakt voor de uitgaven van dit jaar, maar zullen deze erbij voegen.

Dit is een verheugend bericht.

De drukproeven van de prekenbundel van Ds. Sneep zijn al klaar en gecorrigeerd. Dus kan spoedig met het drukken en binden worden begonnen. De preken handelen, zoals uit de advertentie in dit blad blijkt over David als man des geloofs en als type van Christus. Niet al onze lezers zullen Ds. Sneep gekend hebben. Daarom willen we in het volgende nummer een meditatie van hem opnemen.

Het boek van Ds. Van der Ent krijgt als titel: Overdenkingen rond een weggelopen slaaf. Het is uiteraard vrij omvangrijk door de vele artikelen daarin opgenomen, die eerst in Bewaar het Pand zijn verschenen en handelen over Filemon. We vermoeden, dat de drukproeven bij de verschijning van dit nummer wel gereed zullen zijn. Maar ook dan zal het een hele toer zijn om het boek vóór de aanstaande ontmoetingsdag gereed te hebben. We houden er ons echter van overtuigd, dat de uitgever zijn best doet.

We rekenen er dus op, dat beide boeken op de ontmoetingsdag te verkrijgen zijn. Het kan niet anders of er is veel belangstelling voor. Het vorige boek van Ds. Van der Ent, getiteld: Een kleine man van grote kracht, is er goed ingegaan. Het gaat er nu om, dat de laatste exemplaren van de hand worden gedaan. Ook dit boek is verkrijgbaar op de ontmoetingsdag.

De catechisatie. Zo luidt de titel van het boek van Ds. Van Leeuwen, dat in twee delen zal verschijnen. Dit boek zal bevatten de artikelen, die Ds. Van Leeuwen in Bewaar het Pand geschreven heeft in de eerste twaalf jaargangen. Het is gelukkig te noemen, dat op deze wijze de artikelen onder de aandacht van een grote lezerskring kunnen komen. We verwachten ook grote belangstelling voor deze uitgave. Ds. Van Leeuwen is bezig de artikelen na te zien en gereed te maken voor uitgave in boekvorm. Dus we moeten nog even geduld hebben. Maar het is bekend, dat de uitgever voortvarend is.

We ontvingen de laatste dagen weer verschillende bestellingen op verschillende van bovengenoemde boeken. Voor meer bestellingen houden we ons uiteraard aanbevolen. Het is van grote betekenis, dat zulke lectuur als deze boeken bieden, onder ons zijn invloed laat gelden.

B.

Afscheid van Ds. G. Hamstra van Alphen aan den Rijn

Het was een indrukwekkende dienst op 7 juli j.l., waarin Ds. G. Hamstra afscheid nam van de gemeente Alphen aan den Rijn wegens vertrek naar Elburg. In oktober 1977 kwam Ds. Hamstra uit Dundas, Ontario, Canada, over. Toen was er blijdschap. In de loop van de jaren, die Ds. Hamstra in het midden van Alphen gearbeid heeft, zijn er hechte banden gelegd. Daarom is er nu droefheid vanwege het heengaan.

Er was grote belangstelling bij het afscheid. Vele mensen waren al met vakantie. Toch was het kerkgebouw geheel bezet, mede door de aanwezigheid van belangstelling uit naburige gemeenten en uit Elburg. Verder waren er vrienden gekomen uit verschillende plaatsen. Onder hen behoorde o.a. ook Ds. R. Boogaard, predikant van de Gereformeerde Gemeente te Leiden, en verschillende medewerkers aan Bewaar het Pand, zoals de predikanten Van der Ent, Van Leeuwen en Slagboom.

Bij de aanvang van de dienst liet Ds. Hamstra zingen Ps. 145 : 5. Hij las Hebr. 13 : 1-17, daarna bedienende Ds. Hamstra het woord des Heeren uit vs. 8: Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde in der eeuwigheid. Hij wees er op, dat hij in Alphen begonnen was met een preek over: ziet het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt. Wij kunnen niet verlossen. Het Lam Gods wel. Door Hem kan de grootste der zondaren zalig worden. Het gaat in de kerk allereerst om Gods werk. De Heere gebruikt Zijn knechten. Het voornaamste is dat Jezus Christus Dezelfde blijft. Hij is altijd nabij, Hij gedenkt, Hij heeft het oog op Zijn kudde. We kunnen nooit

genoeg de grootheid van deze Koning benadrukken. Er is geen groter openbaring dan in Christus Jezus. Het Woord blijft ook hetzelfde, daarom is het zo erg als het Woord veracht wordt. Het is een oordeel als de fundamentalen worden ondergraven. Hoe moet dan een zondaar zalig worden? Er moet voor de waarheid van het Woord gestreden worden. We hebben de bijzondere bediening van de Heilige Geest nodig om het Woord te verstaan. Christus zal ook in de toekomst zondaren verlossen uit hun grote nood.

Het was een zeer ernstige prediking. We hebben hierboven slechts iets vermeld van de vele gedachten die Ds. Hamstra uit Gods Woord naar voren bracht. Het was een prediking, vol bemoediging voor Gods kinderen en waarin ook dringend opgeroepen werd tot bekering.

Na het zingen van Ps. 32 : 4 sprak Ds. Slagboom namens de classis 's Gravenhage woorden van afscheid, waarbij hij aansloot bij de prediking die we zo juist gehoord hadden. Ouderling J. van der Lee sprak vervolgens namens kerkeraad en gemeente gevoelvollen woorden, waarin naar voren kwam de smart die er is wegens het heengaan van deze dienaar des Woords. Hij liet staande Ps. 121 : 4 aan Ds. Hamstra en zijn gezin toezingen. Ds. Hamstra dankte voor alles.

Na het beëindigen van de dienst was er voor de gemeente gelegenheid om persoonlijk afscheid van de dominee en zijn gezin te nemen. De genodigden werden in het jeugdgebouw verwacht voor het drinken van een kop koffie. Daar kwamen nog velen samen.

Weer is Alphen vacant. De gemeente heeft het voorrecht gehad, dat zij telkens weer bediend mocht worden door getrouwe dienaars. Het jaarboekje vermeldt de namen van die dienaars van wie de meeste al zijn heengegaan. Steeds weer gaf de Heere op Zijn tijd een dienaar. Dat was altijd een wonder. Ook de laatste keer bij de overeenkomst van Ds. Hamstra werd dit als een wonder gevoeld. Maar nu komt de vraag in de gemeente op, hoe het in de toekomst zal gaan. Er zijn nog slechts weinig predikanten, die nog staan op de plaats waar ons voorgeslacht stond, op de grondslag van de waarheid, en een prediking die daarbij aansluit, zonder verschuiving, en die ook verklaard wordt in het hart van hen die de Heere vrezen. Dat is de prediking van vrije genade, waarin de Heere verhoogd en de zondaar vernederd wordt.

Begrijpelijk, dat er in Alphen - en niet alleen in die gemeente, want er zijn meer plaatsen die vacant zijn en zich afvragen: hoe nu verder? - zorgen zijn, dat men het haast niet meer ziet zitten. Maar juist ook met het oog daarop was de afscheidsprek bemoedigend: Jezus Christus is en blijft Dezelfde. De oogst is groot en de arbeiders zijn weinigen. Daarom, zo sprak de Heere Jezus, bidt de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote.

B.

ZIJN VERBOND EN WOORDEN

5

Aan Hoofdstuk XI over de doopsformule gaan we voorbij. Wel vragen we aandacht voor Hoofdstuk XII: de dankzegging na de doop.

Hier wordt gedankt - zegt Prof. de Bruin - voor de vergeving der zonden, aan de Kerk en haar zaad bewezen en verzegeld met de Doop. Deze vergeving kan niet onderwerpelijk worden verstaan, want niet alle leden der Kerk bezitten dezelve. Sommigen hebben gezegd dat hier alleen gedankt wordt voor de vergeving geschonken aan de uitverkorenen, doch dit strijdt met de uitdrukking in de dankzegging: ons en onze kinderen.

Anderen hebben gezegd: Hier wordt wel gedankt voor de vergeving in het algemeen, maar niet voor ieder kind hoofd voor hoofd. Ook dit is een uitvlucht, want de Kerk in het algemeen heeft de onderwerpelijke vergeving van zonde niet, tenzij men er door verstaat de Kerk, zoals God haar kent, n.l. de wedergeborenen.

Gaan wij echter na wat het formulier heeft uiteengezet en door ons in Hoofdstuk 5 is behandeld, dan weten wij dat de Heere in de doop de belofte van vergeving verzegelt, want de doop betuigt en verzegelt ons en ons zaad de vergeving van zonde, n.l. de belofte

derzelve. Na de doop dankt hier de kerk voor de verzegeling dier belofte aan ons en onze kinderen, dat zijn niet de uitverkorenen, maar heel de kerk met haar zaad. Ieder gedoopte heeft in zijn doop het zegel op de belofte van vergeving door Christus en aanneming tot kind des verbonds. De dankzegging beantwoordt dus volkomen aan het leerstellige deel des formuliers. Hier wordt dus gedankt, dat in de doop het zegel is geschonken op de beloften des verbonds, terwijl omtrent de innerlijke staat der kinderen niets gezegd wordt.

Betekende de dankzegging een erkenning voor onderwerpelijke zondevergeving, dan zou de doop de genade verzegelen en bekrachtigen, terwijl het formulier zelve getuigt, dat de doop is ingesteld om Gods verbond te verzegelen.

Vervolgens - om nog iets over te nemen - gaat de dankzegging over in **gebed** voor de thans gedoopte kinderen. Eerst is in het algemeen gedankt voor de verzegeling van Gods verbond aan heel de Kerk en haar zaad. Nu wordt voor de kinderen gebeden, die zoëven gedoopt zijn om regering door Gods Geest, godzalige opvoeding en wasdom in Christus. Dat **wassen** in de Heere Jezus schijnt weer te pleiten voor de leer der onderstelde wedergeboorte. Immers waar om wasdom wordt gebeden, daar moet implanting in Christus aanwezig zijn, anders toch konden de kinderen niet in de Heere Jezus wassen en toenemen. Men bedenke echter, dat de kinderen in het verbond begrepen zijn en dus evenals Israëls kinderen ranken van de wijnstok. Nu leert de Heere Jezus in Joh. 15 : 5, dat wel heel Israël in de wijnstok was, maar dat er vele ranken zijn die in Hem geen vrucht dragen. Er is een tweërlei in-zijn in Christus, gelijk er een tweërlei in-zijn is in de Kerk. Gods kinderen zijn in de Kerk door wedergeboorte, de mondbelijders door geboorte in het verbond. Zo zijn de eersten in Christus op geestelijke wijze, de laatsten slechts uitwendig door zich te voegen tot de Kerk waarvan Hij het Hoofd is. Zij zijn in de Kerk met het lichaam, maar niet van de Kerk. Zij zijn verbonden aan Christus, maar niet levende uit Christus, vandaar dat zij ook in Hem geen vrucht dragen.

Nu wordt voor die gedoopte kinderen gebeden dat zij vruchten mogen voortbrengen en dus niet als dode leden verloren gaan, maar als levende leden geestelijke groei vertonen, door te bekennen de Vaderlijke goedheid in Zijn verbondsbeloften, hun en ons allen bewezen.

Zowel aan hen, de gedoopte kinderen als aan ons allen, dat is aan heel de Kerk bewees de Heere Zijn goedheid in de beloften des verbonds. Nu wordt gevraagd, dat die voorwerpelijk voorgestelde weldaden, ook onderwerpelijk mogen toegepast worden, opdat de nieuwe gehoorzaamheid in praktijk worde gebracht door de goede strijd onder de Heere Jezus als Leraar, Koning en Hogepriester.

Zo eindigt dan de dankzegging in een doxologie, een lofverheffing Gode om de Vader, de Zoon en de Heilige Geest eeuwiglijk te loven en te prijzen.

Hiermee eindigt Prof. de Bruin zijn boekje over het formulier van de kinderdoop. De vraag is nu voor ons of Prof. Van 't Spijker, al is het met andere woorden, toch hetzelfde zegt.

Prof. Van 't Spijker schrijft eerst over de Heilige Doop. In de eerste paragraaf gaat het over de klassieke formulieren. Daarin beoogt de schrijver hoe belangrijk de kerkorde is. Deze wil niets anders dan de baan vrijhouden voor Gods heil in prediking, doop, belijdenis en avondmaal.

Vervolgens gaat hij spreken over ons doopsformulier om dan te komen tot de hoofdsom van de leer van de heilige doop. Aan het einde daarvan zegt de hooggeleerde schrijver: Wat ook opvalt in dit oudere breder gedeelte is de nadruk op de kerk als lichaam van Christus. In haar worden wij gedoopt. Het werk van de Geest is hier zeer betrokken op de kerk als lichaam van Christus. In haar gemeenschap delen wij in de goederen van het heil. De verkorting was echter geen verandering. Wezenlijk is dit alles ook in ons formulier aanwezig. Wij zullen bij het lezen ervan aan dit aksent op wat Christus en zijn Geest in de gemeente doen volle aandacht hebben te schenken.

Dan komen de drie stukken aan de orde. We lezen daar o.a.: En de grote vraag is nu: hoe kunnen wij samenvatten, op een beknopte

manier zeggen, wat Christus ons door dit zichtbare teken en zegel van de doop heeft te zeggen? Wat is de korte inhoud van de prediking en van het onderricht, dat Christus geeft? Hij is de allerhoogste Profeet. Hoe kunnen wij zijn boodschap, zijn hemelse leer, door de doop tot ons komend, beknopt weergeven? Men kan die vraag niet stellen zonder begeerte naar onderwijs. Maar waar dit verlangen aanwezig is, daar zal men ook vragen: Heere, wat zegt U mij door mijn doop? Wie de vraag zo stelt gaat net iets verder dan degene die op zoek is naar een zuivere doopsbeschouwing. Niet dat dit niet belangrijk zou zijn! Maar belangrijker nog is de wetenschap, dat we Hem als de grote Profeet kennen, die ons de raad van Gods verlossing volkomen bekend maakt. Niet om intellectuele wetenschapsvermeerdering gaat het dan, maar om levende kennis van wat Christus onderwijst. Dat is de leer van de doop.

Het eerste element - zo gaat de schrijver verder - van deze levende geloofskennis wordt als volgt aangegeven: Eerstelijk, dat wij met onze kinderen.....

Dit is 'n heel andere voorstelling dan die van Prof. de Bruin. Natuurlijk komt het wel voor, dat een dopeling leerde verstaan wat de doop zegt. Denk aan de voorbeelden uit de Schrift, van de kamerling en anderen. En we kennen kinderen Gods, die volwassen gedoopt werden en het uur van hun doop nimmer kunnen vergeten.

Maar kunnen we dat algemeen stellen? Mogen we gaan idealiseren? Laten we in de lijn van Prof. de Bruin blijven en tweeërlei kinderen des verbonds onderscheiden. Moet niet veel meer het vrijmachtig welbehagen Gods naar voren komen in het zaligen van zondaren, in het wederbaren van dode zondaren door Zijn Woord en Geest. Zoals Prof. van 't Spijker schrijft wordt alles vervlakt en krijgen we de gedachte, dat we al halverwege zijn als we kind des verbonds zijn. Al beweren we niet dat de schrijver dit bedoelt. Zijn uitgangspunt van een levend geloof als het gaat om de drie stukken wijst wel sterk in die richting.

B.

Om hét Liedboek

1. De uitgave van een rapport.

Wie meeleeft met wat er gebeurt op het kerkelijk erf zal niet voorbijgegaan zijn aan een aankondiging, die onze belangstelling moet hebben. Ik bedoel de aankondiging van de uitgave van een deputatenrapport. In de kerkelijke bladen hebt u er van kunnen lezen. Onder het opschrift: „Wat zullen wij in onze kerken zingen?” is de mogelijkheid bekend gemaakt om het rapport van deputaten voor onderzoek van het kerkelijk lied te verkrijgen. Voor het geringe bedrag van f5,— kan iedere kerkeraad, vereniging of kring een exemplaar kopen bij het kerkelijk bureau van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Zelfs verwachten de deputaten, dat ieder kerklid van de inhoud van dit rapport kennis wil nemen. Daarom is het ook voor ieder, die lid is, te verkrijgen.

Het geheel van deze uitgave is een brochure geworden van zo'n 60 bladzijden. Deputaten hebben het de titel meegegeven, die bij het onderwerp past, n.l.: „Eenstemmig”. Zij hebben het ook voorzien van een korte inleiding. Zelf heb ik het boekje al enige tijd in mijn bezit. Vergelijking met het rapport, dat is uitgebracht op de laatste Generale Synode, laat zien dat het een correcte bewerking van dit rapport is. Het volgt het nagenoeg geheel. De weergave van de hoofdstukken is duidelijker, terwijl de veranderingen in de tekst alleen dienstbaar zijn aan degenen, die gewoonlijk niet de vergaderingen van de Generale Synode bijwonen. In plaats van de voorstellen aan deze Synode zijn opgenomen de besluiten van de laatste Synode. Om volledig te zijn: op de kaft vindt u aan de achterzijde een gedeelte van een artikel in „De Wekker” van ds. J.H. Velema over de besluitvorming in deze zaak. We zouden ook kunnen zeggen: een verdediging van de genomen besluiten.

Waarom is dit rapport uitgegeven? Die vraag kan bij u opkomen. Ieder weet wel dat dit niet altijd gebeurt. Rapporten van deputaten zijn altijd - voor zover deze tenminste niet behandeld zijn in een besloten vergadering - te lezen in de synodale Acta. In de meeste gevallen is daar niet zo'n brede belangstelling voor. Het getal van hen, die de Acte

aanschaffen en daarbij ook nog alle rapporten lezen, zal wel niet zo groot zijn. Evenwel kan het zijn dat vanwege het belang van de zaak misschien nog wel het meest vanwege het verschil in opvatting over die zaak - besloten wordt zo'n rapport voor meerderen toegankelijk te maken. We zien dat naast ons in grotere kerkgemeenschappen, zoals in de Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken. Daar zijn de uitgaven bekend over het Schriftgezag. Dat dit nu gebeurd is met het rapport over het lied in de eredienst is te begrijpen. Zonder nu al in te gaan op de waardering van deze zaak zal niemand kunnen ontkennen dat het een zeer omstreden zaak is in onze kerken. Nog minder zal iemand ontkennen dat daarin nodig is te luisteren naar Gods Woord en niet voorbij te gaan aan wat door de eeuwen heen door de kerk besloten is ten aanzien van het lied in de eredienst. Op zichzelf is het daarom een goede zaak dat de mogelijkheid gegeven is om kennis te nemen van de arbeid van deputaten.

Het is dan ook de Generale Synode zelf, die besloten heeft om dit zo te doen. De besluiten spreken ervan: „het rapport van deputaten voor het kerkelijk lied verkort en in handzame vorm verkrijgbaar te stellen, waarbij de voorstellen van deputaten vervangen worden door de besluiten van de synode”. Ook het volgende onderdeel van het besluit heeft hier betrekking op „de kerken op te wekken van dit rapport goed kennis te nemen en door het inzenden van reacties bij deputaten in deze zaak mee te denken en mee te werken”.

In de bewerking van het rapport - in „Eenstemmig” dus - wordt van deze besluiten een nadere verantwoording gegeven in de inleiding: „Bij het verlangen van de synode dat de kerken zouden kunnen reageren, is gedacht aan de mogelijkheid dat zowel kerkeraden en verenigingen alsook individuele kerkleden dit rapport bestuderen en hun opmerkingen en wensen bij het nieuwbenoemde deputaatschap voor het kerkelijk kenbaar maken. Nu de synode opdracht gegeven heeft tot de voorbereiding van een bundel schriftuurlijke liederen voor de kerken zullen deputaten naast opmerkingen over dit rapport ook gaarne liederen in ontvangst nemen, die om hun inhoud en melodie waard geacht kunnen worden aan de gemeenten voor gebruik in de eredienst of in gezin en school te worden aangeboden”.

We worden dus hier uitvoerig ingelicht over het „waarom” van „Eenstemmig”. De synode verlangde, dat de kerken zouden kunnen reageren. Dat is goed, zult u zeggen. Dan komt het des te meer uit dat de zaak van het lied in de eredienst een zaak van al de kerken is. Nog meer zal het u verblijden, dat daarin de mogelijkheid gegeven wordt om opmerkingen en wensen bij de deputaten van nu kenbaar te maken. Moet daarvan niet een dankbaar gebruik gemaakt worden? Iser zo niet 'n weg om toch nog te blijven bij hét Liedboek? Dat is toch ons begeren: geen liedboek, zoals het vandaag geprezen wordt, maar hét Liedboek! Dat bevat de Psalmen en wat direct aan Gods Woord is ontleend. Aan meer hebben we geen behoefte. Dat heeft tot nu toe zijn eigen plaats in de eredienst gehouden en waar het niet zo is, daar gebeurde het ten onrechte. Zonder te oordelen over andere liederen als zodanig is het daarbij blijven toch altijd het beginsel van de kerken der reformatie in ons vaderland geweest. Anders begeren wij niet. Zouden we dan niet blij mogen zijn met deze mogelijkheid?

Het zou mij persoonlijk en velen met mij een grote blijdschap zijn, als dit waar was. Dan zou ik me ook niet willen laten leiden door de gedachte: de meerderheid zal er dan toch niet voor zijn! We worden niet geroepen om te tellen, maar om het goede voor Jeruzalem te zoeken. Maar helaas meen ik te moeten zeggen in het licht van het geheel van het besluit dat het bij de gevraagde opmerkingen en wensen niet gaat over de vraag of er liederen in de eredienst mogen gezongen worden buiten de psalmen en berijmde schriftgedeelten. De vraag of het principieel verantwoord is om andere liederen te zingen is daarbij niet meer in geding. Of het daarom niet moet gebeuren is een andere zaak.

U denkt misschien: hoe nu? Is dat zo? Daarover zullen we het volgende keer hebben.

D. Slagboom.

VOOR DE JEUGD

Het Zonnekind 15.

Beste Jongelui!

„Toen stond Manoah op en ging zijn huisvrouw na, en hij kwam tot die Man, en zeide tot Hem: Zijt Gij die Man, Dewelke tot deze vrouw gesproken heeft? En Hij zeide: Ik ben het. Toen zeide Manoah: Nu, dat Uw woorden komen; maar wat zal des knechtjes wijze en zijn werk zijn? En de Engel des HEEREN zeide tot Manoah: Van alles wat Ik tot de vrouw gezegd heb, zal zij zich wachten: zij zal niet eten van iets dat van de wijnstok des wijns voorkomt, en wijn en sterken drank zal zij niet drinken, noch iets onreins eten; al wat ik haar geboden heb, zal zij onderhouden.”

Richt. 13 : 11-14.

Manoah is met zijn vrouw op de plaats gekomen waar de Man Gods Zich bevond. Daar was niets afschrikwekkends in. Want de HEERE had Zijn heerlijkheid verhuld. Dit gaf Manoah de vrijmoedigheid om met deze Man in onderhandeling te treden, als 't ware op voet van gelijkheid.

Hierin komt de neerbuigende goedheid des HEEREN tot openbaring. Die betoont Hij ook nu nog aan ons. Want, zoals al eerder gezegd is, de HEERE wandelt onder ons in het gewaad van de heilige schrift. Daardoor is Zijn heerlijkheid in Zijn openbaring verhuld. God buigt Zich door middel van Zijn Woord tot ons neer, opdat wij ook met de Heere in onderhandeling zouden kunnen treden.

Wee degenen die van deze gelegenheid die God ons geeft, iedere keer weer, geen gebruik maken. Als hun de rijke inhoud van het Woord ontgaat, dan is dat niet de schuld van God, maar van hen die afkerig van het Woord van God zijn. En dat zijn wij nu van nature allemaal: Verachters van God en Zijn Woord. Vandaar dat het Woord ook geen kracht doet in het leven.

Als ik het zó zeg, dan is dat niet te sterk gezegd. Er zijn er mogelijk wel die denken: Nou dominee, nu gaat u toch weer te ver. Want we zijn heus geen verachters van God en Zijn Woord. Want we zijn Godsdienstig en het Woord van God heeft een ereplaats bij ons in huis. We hebben een grote statenbijbel op de kast staan. De sloten zijn netjes gepoetst. Het is een sieraad in huis. We hebben daarbij allemaal zelf ook nog een bijbel. Hoe kunt u ons dan verachters van God en Zijn Woord noemen?

Ik kan jullie reactie heus wel begrijpen. Je moet alleen ontdekt worden aan hetgeen ik heb geschreven. Want je bent natuurlijk niet klaar met het hebben van Gods Woord in huis of misschien wel in je zak. Met dat alles kan ik nog God en Zijn Woord verachten, wanneer ik er namelijk geen gelovig gebruik van maak. Ik heb dan het Woord wel. Ik lees ook dat Woord wel. Doch naar dat Woord leven is er niet bij. Ik ben dan wel een hoorder van het Woord maar geen dader. En dat is nu juist datgene wat de Heere vraagt. We moeten op Zijn Woord acht geven.

Dat deed Manoah. Hij was op het Woord van God, dat hij van zijn vrouw gehoord had, uitgegaan, en kwam tot die Man. Dadelijk treedt hij met die Man in contact en zeide tot Hem: Zijt gij die Man, Dewelke tot deze vrouw gesproken heeft? En Hij zeide: Ik ben het.

Het staat er allemaal zo eenvoudig en het is zo rijk aan inhoud. Want het in contact met de Heere treden, is nog geen vreemde zaak in het leven van iemand die de Heere zoekt. Zij komen Hem dan tegen in Zijn Woord. Zij gaan Hem dan heel eenvoudig vragen stellen. Heere U bent het toch? U hebt toch zulke rijke beloften in Uw Woord weggelegd? Ik heb er van gehoord. Anderen hebben er in gedeeld. Ik zou er ook graag in willen delen. Men zoekt het aangezicht des Heeren, zo zou ik het ook kunnen zeggen, geduriglijk. En dan blijft het antwoord niet achterwege. Want de Man Gods zeide: Ik ben het.

Dat antwoord is kort en goed. Het laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Zo is het altijd. Als de Heere antwoord geeft, dan is het altijd duidelijk. Weten jullie daar ook van? Voor wijzen en verstandigen zijn dit verborgen zaken. Doch de kinderkens wordt het geopenbaard. Zij komen er achter met Wie zij te doen hebben. En wat is er dan rijker, dan te

mogen weten rechtstreeks met de Heere te doen te hebben.

Het kontakt is er, en dan kan Manoah verder. Want hij zeide tot die Man Gods: „Nu, dat uwe woorden komen”; Hij bedoelt daarmee te zeggen dat hij met de belofte die zijn vrouw gekregen heeft aangaande een kind, dat een verlosser zijn zou, erg blij was. Hij hoopte dat de woorden vervuld zouden worden. Zijn hoop was ten deze niet ijdel. Zij was in des Heeren woord gegrond, dat door hem gelovig was aanvaard. Hij ziet nu alleen nog maar uit naar de vervulling. En die zou zeker komen. Want de Heere houdt getrouw Zijn woord. Daar weet een ieder van, die met een waarachtig geloof het Woord des Heeren heeft leren aanvaarden. Want in het geloof als zodanig is nooit twijfel. Dat komt wel in de gelovige voor. Het geloof en de gelovige moeten daarom wel onderscheiden worden. Wij hebben daar al eens eerder op gewezen.

Manoah vraagt verder wat de wijze en het werk van het knechtje zullen zijn. Hier gaat Manoah te ver. Hij wordt, zou je kunnen zeggen, wat voorbarig. Hij wil nu al weten wat de Heere nog niet geopenbaard had. Hij wil eigenlijk al op de zaak vooruit lopen. Terwijl de Heere niets anders wil dan dat we gelovig achteraan zullen komen.

Hebben jullie daar ook wel eens moeite mee? Je kunt in bepaalde zaken een vast vertrouwen hebben. De Heere zal zijn woord vervullen. Doch dan kunnen we het verder dikwijls zo heel moeilijk aan de Heere overgeven. We zouden dan graag willen weten hoe alles verlopen zal. We kunnen dan uit deze onderhandeling tussen de Heere en Manoah weten, hoe onze opstelling tegenover de Heere zijn moet: Niet vragen, maar volgen en dan zal Hij het maken, zó dat ge u verwonderen moet.

Op de vragen die Manoah stelde, kreeg hij dan ook geen antwoord. De Man Gods zeide niets meer dan Hij al eerder tot de vrouw gezegd had. Hoor maar: „Van alles, wat Ik tot de vrouw gezegd heb, zal zij zich wachten: Zij zal niet eten van iets, dat van de wijnstok des wijns voortkomt, en wijn en sterken drank zal zij niet drinken, noch iets onreins eten; al wat Ik haar geboden heb, zal zij onderhouden”.

Toch is hetgeen de Man Gods tot Manoah zeide meer dan een blote herhaling van

hetgeen de vrouw reeds eerder had gehoord en haar man had medegedeeld. Manoah kreeg het nu zelf uit des Heeren mond te horen en dit tot bevestiging van zijn geloof. Hij kon nu net als die Samaritanen zeggen: „Wij geloven niet meer om uws zeggens wil, want wij zelven hebben Hem gehoord, en weten, dat Deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld.” Joh. 4 : 42.

Wat is het groot als de Heere Zijn woorden komt te bevestigen. Dan worden er aan de bekende zaken geen nieuwe dingen toegevoegd, maar je wordt dan wel in het geloof versterkt, dat hetgeen de Heere eenmaal gesproken heeft, zeker komen zal.

Daar is ook de betekenis in gelegen van het iedere keer weer gaan naar Gods huis. Daar zijn mensen, die vinden dit een overbodige zaak. Het is allemaal steeds weer hetzelfde, zo wordt er dan geredeneerd. Wat die dominee zegt, weet ik al lang, en men geeft zichzelf dan maar vrijaf om niet naar de kerk te gaan. Een dergelijke redenering is natuurlijk geheel verkeerd. Het getuigt niet van een behoefte om met de Heere in gemeenschap te leven. Want als die behoefte er wezenlijk is, dan zal men er iedere keer naar uitzien, om uit de goedschat des harten oude en nieuwe dingen te mogen vernemen. Al hoort men dan dezelfde dingen, het doet alleen maar goed. Men wordt er door verzekerd dat de Heere de Getrouwe is.

De vrouw moest tijdens haar zwangerschap een nauw leven leiden. Dat krijgt Manoah nu ook te horen. Dat is ook voor hem van betekenis. Want hij was met deze vrouw getrouwd. Hij moest haar in het leiden van dat nauwe leven de helpende hand bieden. Het kind dat verwacht werd, zou de Heere geheiligd zijn. Daarom moest een heilig leven worden geleid, ook met het oog op hun kind. Zou dit vandaag ook niet van betekenis wezen voor diegenen die kinderen verwachten? Ik dacht van wel. Hier ligt een roeping, niet alleen voor de vrouw, maar ook voor de man, om samen met het oog op de blijde gebeurtenis zich te houden aan hetgeen de Heere geboden heeft. Dat is ook in het nieuwe testament leven overeenkomstig Gods Woord en Wet. We mogen dan niet aan de oud-testamentische inzettingen gebonden zijn, in het nieuwe testament is een heilig leven daarom een niet minder geboden zaak.

De ouders zijn er goed mee, en de kinderen kan dit ook ten goede komen. Het leven naar de wil des Heeren is altijd nog de geordende weg om te delen in de gunst des Heeren. Jullie aller vriend,

Ds. H.C.v.d. Ent.

BOEKBESPREKING

Boeken van uitgeverij Kool Veenendaal.

1. Gedenkt uw voorganger.

Dit boek bevat preken, toespraken en meditaties van de hand van Ds. P. Zandt. Er komen nog meer delen. Jarenlang heeft deze prediker een geziene plaats ingenomen onder Gods volk. Vele jaren heeft hij met anderen in de Tweede Kamer der Staten Generaal een zeker geluid laten horen. Het is nu al weer enige jaren geleden, dat hij op bijna 81-jarige leeftijd overleed. Jongeren hebben hem dus niet meer persoonlijk gekend. Die kunnen door deze uitgave lezen hoe Ds. Zandt getuigenis van de waarheid gaf. Al in de twintiger jaren hebben we hem horen preken. Hij was toen nog betrekkelijk jong, maar zijn verschijning was toen al markant en ernstig. Later hebben we wel eens een onvergetelijke persoonlijke ontmoeting met hem gehad. In deze uitgave wordt veel goeds geboden. Vooral de preken in dit boek laten zien, hoe Ds. Zandt zocht de waarheid, de volle raad Gods tot zaligheid te verkondigen. De prijs van het boek is f 39,95.

2. Godsdienstige brieven van Samuel Rutherford.

Dit boek verscheen al in nederlandse vertaling in 1855. We hebben nu een onveranderde druk. In een woord vooraf zegt de vertaler: Aanbeveling behoeven de brieven van Rutherford niet; de naam zelve van de schrijver voldoet reeds. We vinden in het boek ook een beschrijving van het leven en sterven van Rutherford en aantekeningen op die beschrijving. Het is van belang, zegt de vertaler, eerst de aantekeningen in te zien voor men de brieven leest. Een tijdgenoot van Rutherford, namelijk Patrick Simpson, getuigde: Vele grote en uitmuntende leraren heb ik in deze Kerk gekend; doch nimmer ontmoette ik iemand in Schotland, met zoveel gaven bedeed; hij scheen altijd te bidden en te prediken, altijd de zieken te bezoeken en te catechiseren, altijd te studeren en te schrijven. De levende blik, die

ALLE BEGRIP TE BOVEN (76)

18. Het vierde bezoek van Mr. Bourne (2).

Zij die komen om te oordelen ondervinden, dat het zo op hen af komt dat ze het niet kunnen verdragen, en zij die op twee gedachten hinken beginnen te erkennen dat er iets is, waar de gewone belijders niets van af weten. Sommigen vallen door Gods genade onder het Woord en worden bemoedigd om te hopen, terwijl anderen getroost en onderwezen worden.

Ik moet u nu vertellen, dat het de gewoonte is, dat alle armen van deze gemeente, oud en jong, aren gaan lezen. Voor ongeveer vijf weken wordt alles voor dit doel opzij gezet, daar het van een moeder met een paar jonge kinderen verwacht wordt, dat ze ongeveer drie of vier shilling per dag kan verdienen. Maar dit werk wordt een vreselijke manier van slechte gemeenschap en ik hoor dat er geen eind is aan de minne praat in hun verschillende ontmoetingen in het veld, ook dat sommigen van onze mensen onder de ijdelpratens werden gevonden. Dit bracht mij er toe om in de loop van mijn verhandeling over de noodzaak van een geestelijk en godvruchtige vrees te spreken. Een van mijn hoorders zei later:

„Meneer, ik denk dat die arenlezers meer van hun gezelschap in het veld houden dan van onze prediking. Verleden week woensdag was ik 's morgens zeer getroost, maar het woord verdorde hoe langer hoe meer tot het helemaal verdwenen was. Mijn lichaam was ziek en zwak en mijn ziel nog erger. Ik was bang dat ik de prediking niet zou kunnen gaan horen. Ik bad en schreeuwde en de Heere gaf kracht en al was ik erg ziek, toch kwam ik daar veilig aan. In het eerste lied vond ik een woord, dat met mijn droeve toestand overeen kwam en in uw gebed vond ik nog meer en mijn hart was verruimd, maar toen u uw tekst opgaf: „Bedroef de Heilige Geest van God niet”, kwam de Heere geheel in mijn hart en was het alsof elk woord door de Heere Jezus Christus tot mijn hart gesproken werd, zodat ik verblijd naar huis ging en ook beter naar het lichaam was. Welnu, wat zou ik verloren hebben als ik aren was gaan lezen in plaats van te gaan luisteren? Hoe zou ik het verlies kunnen uitdrukken? Kan enige tijdelijke winst evenaren wat ik gevonden heb? Wat hadden de arenlezers kunnen vinden, als zij gekomen waren? Als ik veertien handvullen graan verzameld had, meneer, dan zou dat mij één maat bloem gegeven hebben. Maar wat is dat bij wat ik onder het gehoor verkregen heb? De Heere zij voor eeuwig gezegend, dat ik dat ter harte zou nemen! O, wat zou ik verloren hebben, als ik gegaan was om die ene maat bloem te verkrijgen. Ik kan u de vreugde die ik vond niet vertellen.”

Er waren sommigen die op de weg naar het land gingen en op de tijd van onze samenkomst hun pakken bij de deur neerlegden en luisterden. Ik was hier zeer door bemoedigd. Ze hebben mij ook verteld, dat onze mensen nagewezen en uitgescholden werden, maar over het algemeen lazen zij op een afstand van de anderen en gingen alleen en ontkwamen zo aan de drukte.

Op een dag ging ik Sukey bezoeken. Ze zei: „Ik zat op een vrijdagavond bij mijn deur te breien en was zeer ernstig in gebed voor u, meneer, en dacht na over de tekst waarover u sprak: „Zij zijn kinderen die niet liegen zullen, alzo is Hij hun geworden tot een Heiland”. Ik was eens een grote leugenares, maar nu is één leugen zo groot als mijn huis, ach veel groter, zo groot als een berg en doet mij in veel verdriet wegzinken. Hoe vaak heb ik gezegd, dat Hij nooit zou wederkeren, terwijl Hij mij beloofd had mij nooit te zullen begeven noch verlaten. Wat een ontterende leugen! Charles zei, dat hij zo met Gods liefde vervuld was onder uw preek, als niet is uit te spreken”. O, hoe zie ik, dat de Heere de zeer arme en uitwendig behoeftige mensen zegent met een dubbele portie van Zijn Geest. Hun uitwendige gemakken zijn erg weinig. Charles is vaak zonder werk. Hij is de zeventig gepasseerd en moet nu bijna vier mijl naar zijn dagelijkse werk lopen en dan weer vier mijl naar huis terug. Sukey zegt, dat hij soms zo vermoeid is, dat hij soms gaat liggen en zich niet beweegt tot hij weer opstaat voor zijn werk.” De scherpe preken van Mr. Bourne werden niet door allen die hem hoorden zo goed ontvangen. In de maand oktober, die viel in het bezoek dat zeven maanden duurde, kwam hij voor een moeilijke situatie. Hij schrijft erover aan een vriend in Londen: „De Heere is de laatste tijd in het midden van de kudde aanwezig en vertroost en onderwijst velen van hen, maar onze listige tegenstander heeft sommige anderen aangespoord om „een ander evangelie” te gaan horen en hun geroep is: Het is allemaal hetzelfde, we zijn allen één! Zo is het snode wolven toegestaan binnen te komen en te zoeken zich met ons te verenigen, maar niet met hun hart, want ze zijn verschrikkelijk beledigd en willen geen berisping aanhoren. Deze dingen hebben mij tot veel gebed gebracht en tot veel nadenken en toen ik gistermorgen, woensdag, alleen was kwam de Heere tot mij en Hij gaf mij zachtmoedigheid van geest en grote kalmte en vervulde mijn gemoed met eerbied en een liefelijk gevoel van Zijn ondersteunende kracht en dat Hij mij wijsheid zou schenken en woorden om de mensen 's avonds te kunnen ontmoeten, want er waren veel dingen waarover ik moest spreken.

van onder de donkere wenkbrauw te voorschijn kwam, was schier onafgewend ten hemel gericht; als hij van Jezus begon te spreken, vreesde ik dikwijls, dat hij uit de kansel zou springen; hij was nimmer in zijn element, zo hij Hem niet kon aanprijzen. Op de titelpagina staat een uitspraak van T. Halyburton, die hij op zijn sterfbed gedaan heeft: Leest mij de 81e brief van Rutherford, want die ene brief bevat meer bevindelijke godgeleerdheid dan vele grote boeken.

We behoeven hier niets aan toe te voegen. De uitgave is in extra groot formaat, gebonden en prachtige donkerrode band met goudopdruk en kleurvlak. De prijs is f 52,50. Deze wordt na 1 september a.s. f 62,50.

3. Wolke der getuigen.

Dit boek bevat veertig levens- en bekeringsgeschiedenissen. Het is dus een samenbundeling van allerlei geschriften die vroeger het licht gezien hebben of die ook nu nog afzonderlijk te verkrijgen zijn. Uit het feit, dat al die verhalen - kort en lang - beschreven en uitgegeven zijn, kan wel worden opgemaakt, dat ze indertijd van voldoende belang werden geacht om er anderen mee in kennis te stellen en te stichten. En dat ze nog verschijnen zegt dat we te maken hebben met lectuur, waar velen graag naar grijpen. Hoe moeten we daar over denken? Op de voorgrond staat natuurlijk, dat alles in dit boek getoetst moet worden aan Gods Woord. Maar ook bij dit uitgangspunt is niet ieder een voorstander van het lezen van dergelijke lectuur. Er bestaat gevaar, dat men zich gaat toetsen aan wat andere personen hebben ondervonden en niet aan Gods Woord, of dat men met die andere personen als het ware op stap gaat en daaraan genoeg heeft. In dit opzicht is waakzaamheid geboden. We mogen de beschrijvingen echter ook zien in het licht van het vertellen van de daden des Heeren, dat is toch naar Gods Woord: Komt en ik zal vertellen wat God aan mijn ziel gedaan heeft. Zo kan er een zegen liggen in het leven van zulke boeken. Mijn eigen moeder vertelde wel eens op welke wijze de Heere het lezen van de bekeringsgeschiedenis van Christina van den Brink voor haar tot rijke zegen gesteld heeft. Uit dit oogpunt kunnen we dit werk van harte aanbevelen. Het is in groot formaat uitgegeven, telt ruim 500 blz. en kost gebonden, in prachtband met goudopdruk f 44,95, na 1 september 1981 f 54,95.

B.

★ 1971, 10 jaar boeken van Uitgeverij Kool, Veenendaal. 10 jaar boeken 1981 ★

Ter gelegenheid van dit jubileum bieden wij meer dan 60-KOOLUITGAVEN aan tegen grote **VOORDEELPRIJZEN**, met daarnaast nog honderden goede en verantwoorde boeken tegen speciale prijzen. (Alles zolang de voorraad strekt.)

WIE HET EERST KOMT, WIE HET EERST MAALT - OP IS OP EN WEG IS WEG. HAAST U !!!!

Tevens zullen er dit jaar D.V. diverse nieuwe, waardevolle werken door ons worden uitgegeven. Tegen speciale JUBILEUM PRIJZEN.

Let op de komende advertenties en vraag gratis onze boeken-folder aan, waarin al onze nieuwe uitgaven vermeld staan en honderden boeken tegen speciale prijzen. (Deze boekenfolder verschijnt sept. D.V.)

Reeds verschenen zijn:

TWEE BELANGRIJKE HERDRUKKEN ZIJN REEDS VERSCHENEN TEGEN VOORDEELPRIJZEN.

Samuel Rutherford: „DE GODSDIENSTIGE BRIEVEN”, 353 brieven met levensschets, grote letter tegen een prijs van **8 jaar terug f 52,50, na 1 sept. f 62,50.**

CHRISTUS STERVENDE EN ZONDAREN TOT ZICH TREKKENDE, over lijden en sterven en opstanding, 2 dl. gebonden in prachtbanden met goudopdruk, duidelijke letter. 860 blz. **f 85,-**

WOLKE DER GETUIGEN, verzameling van ruim veertig levens- en bekeringsgeschiedenissen.

Duidelijke letter, groot formaat, ruim 500 blz., gebonden in een prachtband met goudopdruk. Ook dit boek zal zeker een warme ontvangst krijgen. **Intekenprijs f 44,95, 1 september D.V. f 54,95.**

NU BESTELLEN BETEKENT 2 MAAL f 10,- VOORDEEL HEBBEN.

BELANGRIJKE MEDEDELING aan alle lezers en lezeressen.

Bij voldoende belangstelling zal bij ons gaan verschijnen D.V.: **DE CATECHISATIE door Ds. H. van Leeuwen**. Vanaf de oprichting van dit blad heeft ds. van Leeuwen steeds een vaste bijdrage geleverd, eerst over de Catechisatie, waarin hij op eenvoudige wijze de grondstukken des geloofs komt te beschrijven. Thans is hij bezig met de Dordtse leerregels welke bij voldoende belangstelling ook zal verschijnen.

De Catechisatie zal t.z.t. in twee delen ca. 350 blz. per deel verschijnen. De intekenprijs ca. **f 42,50** per deel. Na verschijning **f 10,-** duurder per deel.

Diverse hebben zich al laten intekenen. Teken u nu ook in, daar het aantal intekeningen bepalend is voor de verschijning.

OOK KUNNEN WIJ U MEEDELEN DAT BIJ ONS ZAL GAAN VERSCHIJNEN D.V.:

„Davids geloofsleven beproefd” door Ds. P. Snee.

7 pred. over het leven van David: 1. „De zalving van David”, 2. „David aan het hof van Saul”, 3. „Davids strijd voor de naam des Heeren”, 4. „De liefde van Jonathan voor David”, 5. „David in Ziklag”, 6. „David koning te Hebron”, 7. „Davids gebed uit de diepte”.

Met een voorwoord van Ds. G. Blom. Duidelijke letter, gebonden in een prachtband. Intekenprijs **f 19,95**. Na verschijning **f 22,90**.

Ds. SNEEP - geb. 1916 - overl. 1976. Hij werd op latere leeftijd predikant, n.l. in 1965. Hij diende vervolgens de gemeente Zaamslag, Alphen aan den Rijn en zijn laatste gemeente was Driebergen. Allen welke hem gekend hebben zullen zeker deze preken-bundel willen bezitten, als kleine nagedachtenis aan deze stille harde werker in zijn gemeenten.

Teken per omgaande in op deze uitgave daar deze in beperkte oplage verschijnt.

EVENEENS ZAL BIJ ONS GAAN VERSCHIJNEN:

„OVERDENKINGEN ROND EEN WEGGELOPEN SLAAF”, door Ds. H.C. van der Ent.

Dit boek is, hoewel geheel zelfstandig, te beschouwen als een vervolg op de reeds verschenen uitgave: „Een kleine man van grote kracht”, welke nog beperkt leverbaar is. Duidelijke letter, groot formaat intekenprijs ca. **f 37,50**, na verschijning **f 5,-** duurder.

Beide boeken zullen we proberen te laten verschijnen met de ontmoetingsdag te Kampen.

BESTEL NU REEDS UW EXEMPLAAR !!

Nog leverbaar is: **EEN KLEINE MAN VAN GROTE KRACHT, door ds. H.C. van der Ent**. Groot formaat gebonden in pracht band met stofomslag, slechts **f 42,50**. Een boek voor het hele gezin. Een boek om uw kinderen kado te geven.

BESTELBON

Ondergetekende wenst in te tekenen/te ontvangen:

..... ex. Ds. H.C. van der Ent - Een kleine man van grote kracht. f 42,50
 ex. Ds. H.C. van der Ent - Overdenkingen v.e. weggelopen slaaf. Intekenprijs ca. f 37,50, na verschijning f 5,- duurder.
 ex. Ds. Snee - Davids geloofsleven beproefd, f 19,95, na verschijning f 22,95.
 ex. Ds. H. van Leeuwen - De Catechisatie, 2 dln. f 42,50 p.d., na verschijning f 10,- duurder.
 ex. Sam. Rutherford - De Godsdienstige brieven. f 52,50, na 1 sept. f 62,50.
 ex. Div. Bekerings geschiedenissen - Wolke der getuigen f 44,95, na 1 sept. f 54,95.
 ex. Naam:
 ex. Adres:
 ex. Postcode:
 ex. Plaats:

Naast alle voordeel-aanbiedingen leveren wij u gaarne al uw boekwerken: Bijbels (St. vert.), Statenbijbels, Psalmbijbeltjes met goud of zilver slotje, Preken-boeken, Dagboeken, Geschiedenisboeken, Leesboeken voor jong en oud, Leesboeken voor kerk en school, etc., etc.

U schrijft of belt, en uw bestelling komt per kerende post aangesneld. Breng eens vrijblijvend een bezoek aan onze zaak, het is zeker de moeite waard, daar we ook nog een aardige sortering tweede hands boeken hebben tegen scherpe prijzen.

Geen parkeer-problemen, ruimte genoeg bij de zaak. Slechts 5 min. van de grote weg en slechts 200 m. van het Station (Veenendaal-Centrum) en 200 m. vanaf de bushalte. Vanaf het Station volgt u het „Goede Spoor”, en zo komt u bij **BOEKHANDEL-UITGEVERIJ-ANTIQUARIAAT KOOL B.V., VEENENDAAL.**

GRANDIOZE PRIJSVERLAGING VAN GOEDE BOEKEN verkrijgbaar bij uw boekhandel.

Het adres voor al uw goede en verantwoorde boeken

UITGEVERIJ - BOEKHANDEL - ANTIQUARIAAT

KOOL B.V. VEENENDAAL

Stationssingel 50, tel. 08385 - 13978. Postgiro 280572. Bank: Rabobank. Vnd rekening 36.51.10.191. Correspondentie-adres postbus 177, 3900 AD Veenendaal.

Prijswijzigingen en zetfouten voorbehouden.

Voor bijbels, boeken en muziek is **LINDENBERG** uniek!

Grote voorraad
Snelle levering

**Lindenberg's
boekhandel**

Slaak 4 - 14,
3061 CS Rotterdam.
Postbus 4209,
3006 AE Rotterdam.
Tel. 010 - 111607.

Ook van de allernieuwste uitgaven.

vakantiecentrum
de VERRASSING
op TEXEL

heeft er een aangrenzend pand bij. Komt u het ook uitproberen?
Volledig pension, verwarmde kamers, prijs slechts f. 42,50 p.p.d.
Al 26 jaar het adres voor pension, sta-caravans en bungalows.
Neem vrijblijvend even contact op. Tel 02223 - 661 of 391.

LET OP !!!

Door directe import van de wereldberoemde **RODGERS ORGELS** enorme prijsverlagingen.

Dealer van: **IMPORTEUR VAN RODGERS ORGELS**

- ★ JOHANNES ★ hoge inruil
- ★ VISCOUNT ★ landelijke service
- ★ OMEGAN ★ franco thuis door
- ★ e.a. merken ★ heel Nederland

Deze orgels kunt u beluisteren en bespelen in onze showroom.

Reeds een **JOHANNUS orgel** vanaf **f 8300,-** (inkl. electr. nagalm)

DOCUMENTATIE WORDT OP AANVRAAG TOEGEZONDEN

**nie. deijl
Orgels**
Voorstr. 89 - 4132 AP Vianen
Telefoon 03473 - 6170